

PRILAGOĐENOST PJEŠAČKIH PRIJELAZA I OTOKA U CENTRU GRADA RIJEKE

Elena Krištofić¹, Jasna Lulić Drenjak¹

¹Fakultet zdravstvenih studija Rijeka

Sažetak

Osobe s invaliditetom su skupina ljudi s različitim oštećenjima koja ih ograničavaju u svakodnevnom kretanju, zato je potrebno prilagođavanje arhitekture.

Cilj ovog istraživanja bio je procijeniti koliko su pješački prijelazi i otoci centra grada Rijeke prilagođeni osobama s invaliditetom. Rezultati su pokazali da je tek 3,7% pješačkih prijelaza prilagođeno, njih 53,7% je djelomično prilagođeno, a 42,6% neprilagođeno.

S obzirom na sve prikupljene podatke donesen je zaključak koji tvrdi da su osobe s invaliditetom dovedene u nejednak položaj u odnosu na ostatak društva.

Ključne riječi: arhitektonske barijere, pješački prijelazi, invaliditet, grad Rijeka

1. Uvod

Pojam invaliditeta ili osobe s invaliditetom ima mnoge definicije te nijedna nije opće prihvaćena. Prema Zakonu o hrvatskom registru osoba s invaliditetom osoba s invaliditetom je osoba koja ima trajno ograničenje ili gubitak sposobnosti u izvršavanju fizičkih ili psihičkih aktivnosti primjerenih životnoj dobi nastalih kao posljedica oštećenja zdravlja (Krznarić, Horak, Jovičić, 2008). Isti zakon invaliditet opisuje kao trajno ograničenje, smanjenje ili gubitak sposobnosti izvršenja neke fizičke aktivnosti ili psihičke funkcije primjerene životnoj dobi osobe i odnosi se na sposobnosti, u obliku složenih aktivnosti i ponašanja, koje su općenito prihvaćene kao sastavni dio svakodnevnog života (Krznarić, Horak, Jovičić, 2008).

Hrvatski zavod za javno zdravstvo u svibnju 2019. godine izdao je „Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj“. Prema izvješću, u Hrvatskoj je registrirana 511.281 osoba s invaliditetom što čini oko 12,4% ukupnog stanovništva RH. U Primorsko-goranskoj županiji, također prema navedenom izvješću, stanuje 20.140 osoba s invaliditetom ili 7% ukupnog stanovništva županije (Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2019.).

Arhitektonskim barijerama smatraju se sve prepreke koje se pojavljuju unutar zgrade te u njenom neposrednom okruženju, a zbog tehničkih ili građevinskih rješenja i uvjeta uporabe onemogućuju ili otežavaju pristup osobama s invaliditetom i osobama s ograničenjem kretanja (Rosenberg, Huang, Simonovich, 2013). Kako bi omogućili slobodno i kvalitetno kretanje unutar svih gradova i njihovih ustanova, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva izdalo je Pravilnik o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti.

U ovom radu razmatra se prilagođenost konkretno pješačkih prijelaza i pješačkih otoka u centru grada Rijeke. Cilj rada je edukacija te isticanje prava osoba s invaliditetom. Obavljeno je istraživanje prilagođenosti pješačkih prijelaza i pješačkih otoka u centru grada Rijeke te su dobiveni podatci statistički prikazani.

2. Cilj istraživanja i hipoteza

Cilj ovog istraživanja je procijeniti jesu li pješački prijelazi i otoci u centru grada Rijeke prilagođeni osobama s invaliditetom i osobama smanjene pokretljivosti. Obilježjem i

fotografiranjem istih sakupljene su informacije prilagođenosti 54 pješačka prijelaza prema propisima Republike Hrvatske i Pravilniku o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti.

H1: Svi pješački prijelazi u centru grada Rijeke su potpuno prilagođeni osobama s invaliditetom i osobama smanjene pokretljivosti.

3. Materijali i metode

Kako bi mogli odrediti pristupačnost pješačkog prijelaza i otoka, trebamo proučiti propise Republike Hrvatske koji određuju izgled i način prilagodbe istih za osobe s invaliditetom i smanjenom pokretljivosti.

Pješački prijelaz mora ispunjavati sljedeće uvijete:

- prijelaz s nogostupa na razinu kolnika ukošenjem rubnjaka uz najveći dopušteni nagib od 10% i širine najmanje 120 cm
- na ukošenom rubnjaku taktilno polje upozorenja čepaste strukture
- u slučaju minimalne visine nogostupa od 3 cm, izvedeno taktilno polje upozorenja čepaste strukture širine najmanje 40 cm
- u slučaju kada je u funkciji prijelaza prometnice izvan raskrižja, taktilnu crtu vođenja širine najmanje 40 cm s užljebljenjima okomito na prometnicu, izvedenu do ukošenja rubnjaka na prijelazu, a u dužini od najmanje 110 cm

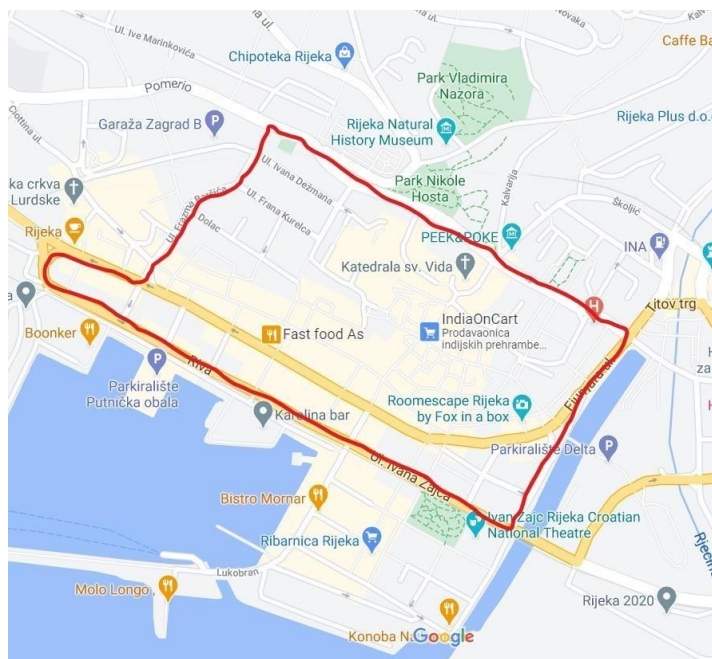
Pješački otok mora ispunjavati sljedeće uvijete:

- u slučaju kada se pješački otok nalazi u razini kolnika ili se njegova razina na mjestu prijelaza spušta na razinu kolnika, tada se on 15 cm od početka i 15 cm od kraja otoka označava taktilnim crtama upozorenja s užljebljenjima okomitim na smjer kretanja širine najmanje 40 cm, međusobno povezanim taktilnom crtom vođenja s užljebljenjima u smjeru kretanja širine najmanje 40 cm
- u slučaju kada je pješački otok povišen u odnosu na razinu kolnika, prijelaz s kolnika na pješački otok izvodi se ukošenjem

Materijali korišteni za procjenu pristupačnosti su fotografije fotografirane mobilnim uređajem iz osobne arhive.

4. Rezultati

Pješački prijelazi su grupirani po ulicama u centru grada Rijeke te raspoređeni po stupnju prilagođenosti u tri grupe, prilagođeni, djelomično prilagođeni i neprilagođeni. Prilagođeni se smatraju pješački prijelazi koji ispunjavaju sve uvjete navedene u prethodnom poglavlju. Pješački prijelazi koji ne ispunjavaju jedan od uvjeta označeni su kao djelomično prilagođeni, a oni koji ne ispunjavaju dva ili više uvjeta smatraju se neprilagođenima. Dio grada koji je određen kao centar prikazan je na slici br. 1.

Slika 1. Područje grada Rijeke koje se smatra centrom grada
Izvor: osobna arhiva autora

Od sveukupno 54 pješačka prijelaza njih 2 su potpuno prilagođena, 29 pješačkih prijelaza je djelomično prilagođeno, a 23 su neprilagođena za osobe s invaliditetom.

Tablica 1. Pješački prijelazi ukupno

	N	Prilagođen	Djelomično prilagođen	Neprilagođen
Pješački prijelaz	54	2 (3,7%)	29 (53,7%)	23 (42,6%)

$\chi^2 = 22,33$ p < 0,001

Hi-kvadrat testom smo ispitali razliku u tipu pješačkih prijelaza. Značajno više ima djelomično prilagođenih i neprilagođenih pješačkih prijelaza.

5. Rasprava

Cilj ovog rada bio je istražiti koliko su pješački prijelazi u centru grada Rijeke prilagođeni ili neprilagođeni osobama s invaliditetom. Osobe s invaliditetom se svakodnevno suočavaju s mnogim preprekama i poteškoćama, a arhitektonske barijere ne bi trebale biti jedne od njih te su ih gradske i državne uprave dužne ukloniti i prilagoditi. Pravilnikom o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti propisani su osnovni uvjeti koje trebaju sadržavati građevine, ali i prostori oko građevina. Kada govorimo o pješačkim prijelazima i otocima oni trebaju sadržavati rampu tj. ukošenje rubnjaka, izvedeno taktilno polje ili crtu upozorenja te u određenim slučajevima taktilnu crtu vođenja. Sve od navedenog izuzetno je važno kako bi se osobe s tjelesnim oštećenjem ili oštećenjem vida mogle snaći u prometu.

Prema navedenim komponentama pregledavala su se 54 pješačka prijelaza i otoka u centru grada Rijeke.

Na internetskoj stranici grada Rijeke pronađen je podatak kako je na inicijativu projekta „Otklonimo barijere“ u razdoblju od 2003. godine do 2014. godine izgrađeno 304 spuštenih rubnjaka za osobe s invaliditetom. Na temelju tog podatka postavljena je hipoteza koja glasi: Svi pješački prijelazi u centru grada Rijeke su potpuno prilagođeni osobama s invaliditetom i osobama smanjene pokretljivosti. Hipoteza je odbijena s obzirom na dobivene rezultate da je samo 3,7% ukupnih pješačkih prijelaza u potpunosti prilagođeno. Većina pješačkih prijelaza tj. 53,7% označeno je kao djelomično prilagođeno, a čak 42,6% je neprilagođeno.

Svega sedam pješačkih prijelaza sadrži taktilno polje upozorenja, a ono bi trebalo biti dio svakog prijelaza. Također, niti jedan pješački prijelaz, koji bi po pravilniku trebao sadržavati taktilnu crtu vođenja, je ne sadrži. Što znači da se slijepi i slabovidne osobe gotovo nikako ne mogu orijentirati u samom centru grada te su dovedene u iznimno opasnu situaciju ako se kreću samo uz pomoć bijelog štapa.

Nadalje, problem predstavljaju i postavljene rampe koje nemaju taktilno polje upozorenja zato što su one u većini slučajeva pretjerano glatke. Time se kretanje ne otežava samo slijepim i slabovidnim, već i osobama smanjene pokretljivosti koje koriste proteze ili druga ortopedska pomagala.

Tri su pješačka otoka uključena u istraživanje te su sva tri označena kao neprilagođena s obzirom na to da ne ispunjavaju niti jedan od navedenih uvjeta u Propisu.

I za kraj, posebice su problematični pješački prijelazi koji ne sadrže rampe, a visina nogostupa je čak 10 cm.

Grad Rijeka je obavezan prilagoditi arhitekturu osobama s invaliditetom te osobama smanjene pokretljivosti. Slijepi i slabovidne osobe posebice su zakinute s obzirom na nedostatke taktilnih površina na većini pješačkih prijelaza te svih pješačkih otoka. Osobe smanjene pokretljivosti nužne su svoju pokretljivost dodano prilagoditi skliskim ukošenjima rubnjaka na većini pješačkih prijelaza te na nekoliko njih i visokim nogostupima bez rampi. Umjesto da se ovim osobama pomaže i olakšava kretanje, arhitektonskim barijerama ono se dodatno otežava. Navedeni podaci ukazuju na problem koji bi trebalo riješiti u što kraćem roku.

6. Zaključak

Osobe s invaliditetom punopravni su članovi našeg društva te im trebaju biti osigurana ista prava kao i svakoj drugoj osobi. Dodatne prepreke predstavljaju arhitektonske barijere poput visokih nogostupa, neravnih površina i uskih prolaza.

Od 54 fotografirana i označena pješačka prijelaza samo 2 su ispunila sve uvjete i označena su kao prilagođena, njih 29 označeno je kao djelomično prilagođeno, a čak 23 pješačka prijelaza smatraju se neprilagođenima.

S obzirom na dobivene rezultate i prikupljene informacije prava osoba s invaliditetom ozbiljno se krše te ih se dovodi u nejednak položaj u odnosu na ostale građane. Grad Rijeka bi svakako trebao uložiti u dodatno prilagođavanje pješačkih prijelaza i pješačkih otoka u centru grada i tako pridonijeti jednakosti svih osoba u društvu.

7. Literatura

1. Krznarić, Z., Horak, I., Jovičić, N. (2008). slijedi me! Informativni vodič za osobe s invaliditetom. Dostupno na URL adresi: <http://djecji-centar.com/vodic.pdf>. Datum pristupa: 12.05.2019.
2. Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2019). Izvješće o osobama s invaliditetom U Republici Hrvatskoj. Dostupno na URL adresi: https://www.hzjz.hr/wpcontent/uploads/2019/05/Osobe_s_invaliditetom_2019.pdf. Datum pristupa: 2.05.2020.
3. Rosenberg, D. E., Huang, D. L., Simonovich, S. D., Belza, B. (2013). Outdoor built environment barriers and facilitators to activity among midlife and older adults with mobility disabilities. *The Gerontologist*, 53(2), 268–279.